

Verslag 2010 economisch-historische activiteiten NEHA-IISG

In de in 2004 geformuleerde overeenkomst tussen het IISG en Stichting het NEHA zijn vier taken omschreven die het IISG vanaf 1 januari 2005 van het NEHA overneemt en waarover het IISG aan de Stichting het NEHA verantwoording zal afleggen. Hieronder wordt aan de hand van deze taken gerapporteerd over 2010.

1. Het behouden, uitbreiden, ontsluiten en ter beschikking stellen voor onderzoek, tentoonstelling en andere doeleinden van de verzameling van het NEHA, aangeduid als de Economisch-Historische Bibliotheek.

Archieven

Sinds de overdracht van de bedrijfsarchieven begin jaren zeventig van de vorige eeuw heeft het NEHA zich bij de verwerving van archieven altijd zeer terughoudend opgesteld. Vragen over de mogelijkheid archieven op te nemen, werden veelal in goed overleg doorgeleid naar andere archiefdiensten en musea. Dat beleid is ook na de inhuizing bij het IISG niet veranderd. Een uitzondering werd alleen gemaakt voor kleinere verzamelingen en archivalia in het kader van de Bijzondere Collecties van het NEHA.

Het afgelopen jaar kwam in dit terughoudend beleid even een verandering. Begin 2010 leidde de bemiddeling van de voorzitter Jan Luiten van Zanden tot een bezoek van Angus Maddison aan het instituut en de eerste contacten over een mogelijke overdracht van bibliotheek en archief aan het NEHA. Het overlijden van Angus Maddison op 24 april maakte de overdracht op korte termijn wenselijk. In mei zijn de voorzitter en de bibliothecaris naar het huis van Maddison geweest om zijn archief en een selectie van zijn boeken in te pakken en voor transport klaar te zetten. In juni is het archief uit Chevincourt opgehaald en naar Amsterdam overgebracht. De officiële overdracht door de familie Maddison gebeurde tijdens de Maddison Memorial Conference, gehouden op 6-7 november 2010, hier in Amsterdam.

Het archief beslaat circa 22 meter, voornamelijk correspondentie over economische groei en zijn datacollectie, correspondentie uit de beginjaren van de OESO waaraan Maddison lange tijd verbonden was en manuscripten. Uit zijn omvangrijke bibliotheek is een vrij kleine selectie gemaakt met voornamelijk (statistische) publicaties van belang voor de opbouw van zijn economische groeidata en niet aanwezig in de EHB. Met het toegankelijk maken van het archief zal in 2011 een begin gemaakt worden.

Collectie Archivalia [Bijzondere Collecties]

Grotere en kleinere aanwinsten in het afgelopen jaar:

Lily de Haan, 's-Gravenhage (BC 767)

Correspondentie betreffende bezoeken van Nederlandse managers aan de Verenigde Staten in het kader van de Contactgroep Opvoering Productiviteit, gericht aan Philomène Lily Harpenau-de Haan (Amsterdam 1921-Abano Terme 2009). De Contactgroep is in 1950

voortgekomen uit de werkgroep die vanaf 1948 de Technical Assistance, een onderdeel van de Marshallhulp, moest coördineren en organiseerde meer dan honderd reizen naar Amerika. Lily de Haan was daarbij kennelijk betrokken als reisleidster. De Contactgroep is in 1962 als commissie ondergebracht bij de SER.

W.J. van de Woestijne, Amsterdam (BC 768)

Krantenartikelen in *De Groene Amsterdammer* uit 1952 en opzetten voor een werk onder de titel 'Economische gesprekken' van Willem Joost van de Woestijne (Amsterdam 1901-), in 1953 gepromoveerd aan de Handelshogeschool te Rotterdam op *Een algemene vorm van de vraagfunctie met toepassingsmogelijkheden voor praktische marktanalyse en verkoopcontrôle* en hoogleraar economie in Delft 1962-1971.

Een aanvulling op de HVA-Ethiopië collectie (BC 770)

Archivalia betreffende de geschiedenis van de brandverzekering afkomstig van Schwarzkoppen, Brunswijk (BC 772)

Archivalia van het Pannemansgilde, Zierikzee (BC 773)

Een aanvulling op de collectie Pieter De la Court, Leiden (BC 774)

J.V.H., *Afswering van zijn onlangs verboden Boeck van Hollandts heijlsame politique gronden en maximen. Mitsgaders sijne weerlegging van de groffste fouten aldaer door misleijding begaen. Met een bijzondere reflexie op de diensten en ondiensten van de huijsen der Orangie en der Witte Prinsen, gedurende hare hoge amten* (tot Middelburgh, voor Karel de Vrije, 1669) 30 p. Afschrift (?) van een onbekend pamflet.

Het volledig overzicht is opgenomen in de Bijzondere Collecties
<http://www.neha.nl/specialcollections/a.php> .

Collectie oude gedrukten

In het afgelopen jaar is de lijst met aanwinsten korter dan voorgaande jaren. Enerzijds heeft dit te maken met een geringer aanbod, anderzijds met een terughoudendheid als gevolg van mogelijke bezuinigingen op het budget. Koopmansliteratuur blijft een centrale plaats innemen in het aanschafbeleid van de collectie oude gedrukten. In 2010 deed zich niets voor dat voor de collectie van belang is. Wel zijn enkele werken aangekocht die betrekking hebben op de handelspraktijk in algemenere zin: Isaac Sahlmoon, *Hollands Stats-och Commerciespejel Föreställande, under wisse Anmärknigar, de förente Nederländers Republique ...* (Stockholm : Schneider, 1731); 2 edities van Edmond Desgranges, *Nouveau traité complet du change et de la banque, renfermant un cours d'opérations et d'arbitrages de banque ...* (Paris 1802 en 1840) en *Tables de comparaison entre les mesures anciennes et celles qui les remplacent dans le nouveau système métrique, avec leur explication et leur usage ...* met een *Instruction sur la manière de rectifier les Tables de comparaison entre les anciennes et les nouvelles Mesures, calculées d'après le Mètre et le Kilogramme provisoires, pour les rendre conformes à la détermination définitive du Mètre et du Kilogramme ...* (Paris, Imprimerie de la République, Germinal an IX [1801]).

Een tweede belangrijk verzamelgebied is de collectie vroege statistiek en statistieke beschrijvingen. Aanvulling op de collectie regionale statistiek in de Franse tijd zijn de publicaties van A.F. Bruand, *Annuaire de la préfecture du département du Jura pour l'an*

1814, *contenant des détails historiques et statistiques* (A Lons-le-Saunier : Gauthier neveu, s.a.) en Pierre Laboulinière, *Manuel statistique du département des hautes-Pyrénées, avec un répertoire municipal ...* (Tarbes : Imprimerie de F. Lavigne, 1813).

Ook na de Franse tijd bleef de statistiek ten dienste van overheid en economie bestaan en ontwikkelde zich meer en meer. Een overzicht van de belangrijkste handelsstromen in de wereld vormt Michael George Mulhall, *Balance-Sheet of the World for Ten Years 1870-1880* (London, Edward Stanford, 1881) met prachtige diagrammen.

De hier opgevoerde titels vormen een selectie uit de verworven werken. Voor een complete lijst van aanwinsten raadpleeg de website van het NEHA (www.neha.nl/collections/).

De collectie (primair) gedrukt materiaal

De collectie werd het afgelopen jaar verrijkt met een aantal kleinere en grotere schenkingen. Daaronder opnieuw verschillende aanvullingen op onze collectie jaarverslagen, documentatie over ondernemingen in Nederland, emissie prospectussen en gedenkboeken. Aparte vermelding is er voor de heer G.J.N. Melse voor een grote aanvulling op de jaarverslagencollectie, aanvullingen op de collectie volks- en beroepstellingen in Nederland vanaf 1795 door het Kenniscentrum Wonen (waarin de vroegere bibliotheek van het Gemeentelijk Bureau van Statistiek) en een schenking van een grote collectie statistische uitgaven Zuidelijk Afrika afkomstig van Alfons Fransen. Door bemiddeling van Harmen de Zwart konden wij een aanvulling verwerven uit de (nu opgeheven) bibliotheek van Fortis, Amsterdam.

Het NEHA Digitaal

Websites

De website van het NEHA is in het afgelopen jaar regelmatig bijgehouden. Nieuwe aanwinsten werden geplaatst, zowel wat betreft kostbare boeken als de lijst van aanwinsten van Bijzondere Collecties.

In 2010 is het IISG van start gegaan met een volledige herziening van de eigen website. Daarin zal de collectie van het NEHA meer geïntegreerd zijn. Dat heeft gevolgen voor de eigen NEHA-site. Ook die zal na afronding van de IISG-site aangepakt gaan worden. Naast de eigen website onderhoudt het NEHA ook de sites van de projecten Het bedrijfsleven in Nederland in de 20ste eeuw BINT (www.bintproject.nl), van Economy and Society in the Low Countries in the Pre-Industrial Period (www.lowcountries.nl) en van de Stichting Bedrijfs geschiedenis (www.neha.nl/stichtingbg/).

Databanken

De bibliotheek van het IISG/NEHA beschikt over enkele databanken op het gebied van de economische geschiedenis:

- IISH List of Datafiles of Historical Prices and Wages (www.iisg.nl/hpw/)
- Nijverheidsstatistiek van Struve en Bekaar (www.neha.nl/struve/)
- Stakingsdatabase (www.iisg.nl/databases/stakingen.html)
- Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/).

De laatste bleef ook in het afgelopen jaar onder de aandacht. Er wordt zeer regelmatig op gereageerd en aanvullende gegevens toegezonden.

Virtual Library

Het NEHA is ook verantwoordelijk voor het bijhouden van de WWW Virtual Library Economic and Business History (www.neha.nl/w3vl/). De Library omvat ruim 1300 links naar archieven en bibliotheken, onderzoeksinstituten, musea, naslagwerken en digitale bronnen op het gebied van de economische en bedrijfsgeschiedenis. Het controleren en up daten van de links vergt aanhoudende zorg.

2. Het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Uit het KNAW-subsidie kan op het moment van overdracht 0,9 fte structurele formatie voor onderzoek betaald worden. Het IISG zal deze formatie in stand houden – voor zover als het daartoe door het KNAW-subsidie blijvend in staat gesteld wordt – en naar vermogen uitbreiden.

2.1 Bedrijfsleven in Nederland in de twintigste eeuw (BINT)

In dit grootschalige project wordt samengewerkt met collega's van de universiteiten van Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Meer informatie is te vinden bij www.bintproject.nl/. De inzet van IISG/NEHA-zijde in dit project bestaat vooral in de onderzoekstijd van Jacques van Gerwen, die in samenwerking met Ferry de Goey (EUR) verantwoordelijk is voor het deelproject ondernemerschap (voor details, zie www.bintproject.nl/ondernemerschap.php). Hun publicatie *Ondernemers in Nederland. Variaties in ondernemen* vormde het eerste deel in de BINT-reeks. In het verslagjaar is het tweede deel in de BINT-reeks verschenen: Keetie Sluyterman en Ben Wubs, *Over grenzen. Multinationals en de Nederlandse markteconomie*. De reeks wordt uitgegeven bij Uitgeverij Boom. In het verslagjaar zijn plannen ontwikkeld voor het samenstellen van een synthese nadat de afzonderlijke delen zijn gepubliceerd. Een deel van de beschikbare onderzoekstijd is besteed aan het onderhoud van de website 'Biografieën van Nederlandse ondernemers (www.iisg.nl/ondernemers/)' en participatie in een tweetal biografische projecten, namelijk het 'Biografisch Portaal' (<http://www.biografischportaal.nl/>) en het project 'Biografisch Woordenboek van Nederlandse Ondernemers' (<http://www.walburgpers.nl/site>).

2.2 Migrantenondernemers in Nederland in de 19^e en 20^e eeuw

In het najaar is een begin gemaakt met een nieuw onderzoeksproject naar migrantenondernemers in Nederland in de negentiende en twintigste eeuw. Het betreft zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek naar de economische participatie en integratie van migranten en van migrantenondernemers in het bijzonder. Hierbij zullen een drietal vergelijkingen worden gemaakt: 1) vergelijking van groepen migrantenondernemers onderling, 2) vergelijking van migrantenondernemers met autochtone ondernemers en 3) een vergelijking in de tijd. De looptijd van het onderzoeksproject dat wordt uitgevoerd door Jacques van Gerwen bedraagt vier jaar en wordt mede mogelijk gemaakt met onder meer financiële steun van het SNS Reaal Fonds.

2.3 Slavernij-project

In het verslagjaar is in samenwerking met het Ninsee een vooronderzoek verricht naar de impact van de trans Atlantische handel (inclusief de slavenhandel en de exploitatie van slaven) op de economische ontwikkeling van Nederland in de vroeg moderne tijd (1600-1863). Het Ninsee is het kenniscentrum ter bevordering van onderzoek naar en verspreiding van kennis en informatie over het Nederlandse slavernijverleden en de gevolgen daarvan voor de hedendaagse samenleving. Wellicht als geen ander onderwerp heeft het thema trans Atlantische handel, waarvan de slavenhandel en de exploitatie van slavenarbeid een integraal onderdeel uitmaken, sterke raakvlakken met de onderzoeksprojecten Global Labour History, Global Economic History, globale migratie en latere vormen van slavernij. In het beoogde onderzoek staat centraal: wetenschappelijk inzicht krijgen in de economische impact van de trans Atlantische handel, in de slavenhandel en overige aan slavernij gerelateerde kapitaalaccumulatie in West Indië op Nederland in de periode 1600-1863 in het bijzonder. Leidende vragen daarbij zijn: wat is de aard en de omvang geweest van deze handel? Welke impact heeft deze handel gehad op de economische ontwikkeling van Nederland? Wie hebben aan deze handel verdiend? En wat deden ze met de opbrengsten? Het oriënterende

vooronderzoek heeft geresulteerd in een eerste onderzoeksnotitie van Jacques van Gerwen met de titel *Armazoenen en cargazoenen*. Deze notitie is op 10 december tijdens een expertmeeting besproken. In 2011 wordt gewerkt aan een nadere uitwerking van het onderzoeksvoorstel en worden vormen van samenwerking verkend. Het thema zal tevens het onderwerp vormen van de NEHA studiedag in 2011.

2.4 Clio Infra

In het verslagjaar heeft NWO een subsidie toegekend aan het project CLIO-Infra, waarvan Jan-Luiten van Zanden de hoofdaanvrager en het IISG penvoerder is. CLIO-Infra zal een aantal onderling verbonden databases tot stand brengen met gegevens over wereldwijde sociale, economische en institutionele indicatoren over de afgelopen vijf eeuwen, met speciale aandacht voor de afgelopen 200 jaar. Die indicatoren maken onderzoek mogelijk naar de lange termijn ontwikkeling van wereldwijde ongelijkheid.

Sommige landen zijn in het (recente) verleden rijk geworden, andere zijn arm gebleven. Nieuwe theoretische inzichten in de economie - zoals de new institutional economics, new economic geography en nieuwe groei theorie - en de opkomst van globale economische en sociale geschiedenis betekenen dat deze processen op wereldschaal bestudeerd kunnen en moeten worden. Het vraagstuk van wereldwijde ongelijkheid kan alleen onderzocht worden op basis van wereldwijde data over de patronen van economische performance en hun oorzaken. Voor een aantal van de belangrijkste indicatoren ontbreken deze data sets nog. CLIO-Infra zal in deze leemte voorzien. Datasets zullen worden verbeterd of gecreëerd over, bijvoorbeeld, de levensstandaard, menselijk kapitaal, en culturele en politieke instituties. Economische en sociale historici uit de hele wereld zullen samenwerken in thematische collaboratories, om hun kennis over de relevante indicatoren van economische performance en zijn oorzaken te verzamelen en te delen. De bijeengebrachte data zullen gestandaardiseerd worden, geharmoniseerd en geconserveerd voor toekomstig gebruik. Nieuwe indicatoren om ongelijkheid te bestuderen zullen worden ontwikkeld. De data sets worden toegankelijk via een centraal portal, dat ook mogelijkheden tot visualisatie van de gegevens biedt.

De subsidie van NWO bedraagt 1.423.000 euro. Het totale project budget is 2.700.000 euro. Mede-aanvragers zijn Jan Kok (Radboud Universiteit Nijmegen) en Data Archiving and Networked Services (DANS). Data worden ook verzameld door de universiteiten van Groningen en Tübingen. Op het IISG is Lex Heerma van Voss verantwoordelijk voor het project. Sinds 1 november 2010 is dr. Reinoud Bosch als postdoc voor de centrale coördinatie van dit project werkzaam. Het project start op 1 januari 2011. In 2011 zal een tweede postdoc aangesteld worden, dr. Filipa Ribeiro da Silva. Voor meer informatie, zie <http://www.clio-infra.eu>.

2.5 Phd-project binnen het Clio Infra project

Gerelateerd aan Clio-Infra is bij het SNS-Reaal fonds een aio-post aangevraagd en verkregen voor onderzoek naar levensstandaarden en prijsintegratie in het Nederlandse koloniale rijk in Azië in de 17^e en 18^e eeuw. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over lonen en prijzen, te vinden in de archieven van de VOC. Per 1 oktober 2010 is Pim de Zwart met de uitvoering van het onderzoek begonnen.

Relatieve lonen en prijzen vormen het belangrijkste primaire bewijs over de structuur van economieën in de periode vóór de negentiende eeuw. Voor de niet-westerse wereld ontbreken deze data nog vrijwel volledig. Het verzamelen van deze data is cruciaal voor de beantwoording van de fundamentele vragen binnen de economische geschiedenis. De VOC was gedurende de zeventiende en achttiende eeuw één van de belangrijkste

handelsorganisaties in verschillende delen van Azië en Zuid-Afrika. De omvangrijke administratie van de Compagnie bevat een grote hoeveelheid loon- en prijsdata, die nog steeds beschikbaar zijn in het Nationaal Archief in Den Haag. In het onderzoek zullen deze data verzameld en gebruikt worden voor een analyse van twee belangrijke economische indicatoren: reële lonen en marktintegratie. Reële lonen bevatten informatie over onder meer de levensstandaard: hoe arm of hoe rijk waren de inheemse bewoners in VOC-gebieden in Azië (in vergelijking met Europa), hoe veranderde dit tijdens de periode vóór 1800 en waarom? Marktintegratie is zowel een graadmeter van economische ontwikkeling (de efficiëntie van instituties), als een aandrijver van verdere groei (d.m.v. specialisatie): waren Aziatische markten even (in)efficiënt als in Europa en waren de markten tussen Europa en het VOC gebied in Azië al in hoge mate met elkaar verbonden (en kan er zodoende al gesproken worden van ‘globalisatie’ vóór de negentiende eeuw)? Ten slotte zal er gekeken worden naar het effect van marktintegratie op reële lonen: heeft de inheemse bevolking in Azië meegeprofiteerd van de handel en het handelsnetwerk van de Compagnie? De geografische focus van het onderzoek ligt op Zuid Afrika, India, Sri Lanka en Java, vanwege de positie die deze gebieden innamen in het VOC handelsnetwerk en het karakter van de VOC vestiging (handelspost of vestigingskolonie).

Projectleider: Jan Luiten van Zanden, medebegeleider: Lex Heerma van Voss

Uitvoerder: Pim de Zwart

Looptijd: 2010-2014

2.6 Noordzee project

Dit project onderzoekt hoe de kustregio's van de Noordzee reageerden op de economische bloei van de Republiek. Informatie over het project is op www.iisg.nl/research/noordzee.doc en www.iisg.nl/research/northsea.php te vinden. Het project wordt gefinancierd door NWO.. Lex Heerma van Voss heeft gedurende het verslagjaar verder gewerkt aan een samenvattende eindstudie van dit project. De inzet aan personeel bedroeg 0,2 fte.

2.7 GIGA

Het onderzoeksproject *Giving in the golden Age* is gefinancierd door NWO (500.000 euro). Het programma wordt geleid door Marco van Leeuwen en Lex Heerma van Voss. De liefdadigheid van de Nederlandse Republiek was spreekwoordelijk. Buitenlanders kwamen de armenhuizen, weeshuizen, gasthuizen en andere liefdadige instellingen bewonderen. Historici zijn het met de toenmalige buitenlandse reizigers eens dat het hier een bijzondere prestatie betrof. Nergens in Europa, en waarschijnlijk nergens ter wereld, werd zoveel geld aan liefdadige instellingen gegeven als in de Republiek. De rijkdom van de Republiek was daarvoor een voorwaarde, maar voldoet niet als verklaring. In het programma *Giving in the Golden Age* wordt zal het hele scala van giften onderzocht worden. Vrijwel anonieme collectes op straat en in kerken worden onderzocht door promovenda Daniëlle Teeuwen (1,0 fte, sinds 1 oktober 2010), testamenten van middelgrote tot rijke gevers door postdoc Elise van Nederveen Meerkerk (0,8 fte) en de grote giften die nodig waren om 230 hofjes te stichten door postdoc Henk van Looijensteyn (0,8 fte). Dit complex van bronnen geeft ook informatie die het mogelijk maakt om alle verklaringen voor de Nederlandse gulheid te toetsen. Bijvoorbeeld informatie over de gevers, hun motieven en de aard van hun giften. Dit zal als afronding van het programma gebeuren door Marco van Leeuwen. De bronnen zijn zowel kwantitatief als kwalitatief. In 2010 werd door het programma een sessie op de ESSHC georganiseerd. In de deelprogramma's werden data verzameld. Daniëlle Teeuwen begon met de Postumusopleiding en verzamelde gegevens over de opbrengst van collectes. Elise van Nederveen Meerkerk voltooide een database met 1200 testamenten uit

drie steden, en analyseerde giften bij testament. Henk Looijesteijn voltooide werk aan een database met gegevens over hofjes, gebaseerd op literatuur, en vulde die voor Leiden aan met gegevens uit primaire bronnen.

De totale inzet voor economisch-historisch onderzoek in deze projecten bedroeg daarmee in 2010 3,45 fte (in 2009 2,6 fte).

2.8 Bijzonder hoogleraarschap

Sinds 1994 is aan het NEHA de bijzondere leerstoel 'Bedrijfs geschiedenis inclusief de sociale aspecten' verbonden. Tot januari 2011 is deze leerstoel bekleed door prof.dr. E.J. Fischer. Zijn jaarverslagen staan op de NEHA website (<http://www.neha.nl/about/leerstoel.php>). In verband met zijn emeritaat begin 2011 is in het verslagjaar de procedure voor zijn opvolging in gang gezet met de verwachting dat uiterlijk met ingang van het academische jaar 2011-2012 een nieuwe hoogleraar kan worden benoemd. Het curatorium wordt gevormd door prof.dr. M.M.G. Fase (voorzitter), prof.dr. L. Noordegraaf en mevrouw dr. B.M. de Vries. De voorzitter van het NEHA is q.q. voorzitter van het curatorium. In onderling overleg is afgesproken dat oud-NEHA-voorzitter M.M.G. Fase het voorzitterschap zal overdragen na de aanstelling van de nieuwe hoogleraar. In april 2011 is de vacature voor de NEHA-leerstoel publiekelijk gemaakt. De selectiecommissie wordt gevormd door prof. dr. M.M.G. (Martin) Fase en dr. B.M.A. (Boudien) de Vries en prof.dr. M. Fennema. Wegens gezondheidsredenen is het curatoriumlid prof. dr. L. Noordegraaf niet in de gelegenheid een rol te spelen bij de sollicitatieprocedure. Hij wordt op verzoek van de decaan vervangen door prof. dr. H.F.Kvan Nierop, hoogleraar Nieuwe geschiedenis en voorzitter van het departement waarin de leerstoel is ondergebracht. Als uitvloeisel hiervan zal de faculteit het reglement van de leerstoel aanpassen. Het curatorium stelt een voordracht voor een kandidaat op ten behoeve van de decaan. Het curatorium kan zich bij laten staan door een of meer adviseurs. Bij de uitsluitende vestiging van de leerstoel in de FGw is afgesproken dat Fennema (FMG) bij deze vacature nog optreedt als adviseur. Jacques van Gerwen en Dick van der Vaart treden op als secretaris.

2.10 Economisch-historische publicaties

In het verslagjaar zijn 54 economisch-historische studies (in 2009 35; 2008 36 en in 2007 16) gepubliceerd (zie bijlage).

3. Het scheppen van mogelijkheden tot publicatie van onderzoeksresultaten van economisch-historisch onderzoek en andere informatie die voor de economische geschiedenis relevant is, onder meer in boeken, tijdschriften, op het web of in elektronische discussielijsten.

In 2010 nam het IISG afscheid van de aan het instituut verbonden uitgeverij Aksant, die het jaar daarvoor al was verzelfstandigd. De activiteiten van Aksant zijn overgedragen aan Amsterdam University Press (AUP). Hiervoor waren twee redenen. De ene was financieel: te weinig zicht op winstgevendheid op de langere termijn. De andere was inhoudelijk: het Aksant-fonds bestond maar gedeeltelijk uit resultaten van IISG-onderzoek en omgekeerd werd en wordt het IISG onderzoek voornamelijk gepubliceerd in eigen reeksen bij wetenschappelijke uitgevers als Brill, Lang en Beghahn en Ashgate. De bestuurders van Aksant hebben zich ingespannen om een goede deal te bereiken voor het IISG en vooral voor de twee medewerkers van Aksant, die inmiddels volledig meedraaien bij AUP en hun plek daar lijken te hebben gevonden. AUP blijft een van de twee tijdschriften van het NEHA/IISG, *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* uitgeven en het gesprek is geopend over de opzet van een gezamenlijke Open Access reeks. IISG en AUP bereiden gezamenlijk een subsidieaanvraag bij de KNAW en NWO voor om de back issues van de beide tijdschriften van het instituut (naast TSEG ook de *International Review of Social History*, die bij Cambridge UP wordt uitgegeven) in een repository beschikbaar te stellen.

In 2010 door Aksant uitgegeven economisch historische publicaties zijn:

Raoul de Kerf, *De juiste prijs in de laatmiddeleeuwse stad. Een onderzoek naar middeleeuwse economische ethiek op basis van ambachtsreglementen en moralistische lekenliteratuur* (Amsterdam 2010) ISBN 978 90 5260 366 7, 198 pagina's.

Marjolein van Dekken, *Brouwen, branden en bedienen. Productie en verkoop van drank door vrouwen in de Noordelijke Nederlanden, circa 1500-1800* (Amsterdam 2010) ISBN 978 90 5260 361 2, 292 pagina's.

Nico Slokker, *Ruggengraat van de stad. De betekenis van gilden in Utrecht 1528-1818* (Amsterdam 2010) ISBN 978 90 5260 333 9, 336 pagina's.

Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis

In de vier nummers van het TSEG die in 2010 zijn uitgebracht zijn 17 artikelen gepubliceerd, waarvan zes artikelen in het themanummer 'Invisibility and selectivity. Special issue on Dutch overseas migration in the nineteenth and twentieth century' onder redactie van Marlou Schrover and Marijke van Faassen. Daarnaast verschenen er 41 recensies van recent verschenen publicaties op het gebied van economische en sociale geschiedenis.

Mede in verband met de overname van de huisuitgever Aksant door AUP wordt momenteel gewerkt aan een nieuw redactiestatuut en een uitgeefovereenkomst tussen het NEHA/IISG met AUP.

In 2010 heeft de redactie volop nagedacht over de toekomst en het vergroten van de aantrekkelijkheid van het tijdschrift voor zowel auteurs als voor lezers. Een eerste stap daarin was het besluit om voortaan ook Engelstalige artikelen te publiceren. Vanaf het tweede nummer van 2010 verschijnt het tijdschrift onder zowel de Nederlandse (TSEG) als de Engelse titel (*The Low Countries Journal of Social and Economic History*).

In het voorjaar van 2011 is verdere uitwerking gegeven aan het inhoudelijke redactiebeleid voor de (nabije) toekomst. Ook daarin staat een sterkere internationale profilering centraal. De artikelen in TSEG zullen een duidelijke afspiegeling geven van het economisch en sociaal historisch onderzoek in Nederland en Vlaanderen - onderzoek dat de laatste jaren een veel internationaler karakter heeft gekregen. De artikelen die TSEG publiceert hoeven niet over de geschiedenis van Nederland of Vlaanderen te gaan, maar dienen relevant te zijn voor de beoefening van de sociale en economische geschiedschrijving van de Nederlanden.

Daarnaast is besloten de informatie op de website ook in het Engels aan te bieden en het tijdschrift nadrukkelijker te presenteren op congressen, zoals het jaarlijkse congres van het N.W. Posthumus Instituut en de European Social Science History Conference. Verder zullen met de nieuwe uitgever AUP de mogelijkheden van open access nader worden verkend.

Redactiesamenstelling

In 2010 traden af: Marlou Schrover (voorzitter) en Huub Sanders (redactiesecretaris) en Manon van der Heijden. Redactiesecretaris Henk Looijsteijn, die Huub Sanders opvolgde, besloot zijn functie neer te leggen. In zijn plaats is Astrid Verburg, hoofd secretariaat IISG, als redactiesecretaris aangesteld. Zij is per 1 februari 2011 begonnen. Tot de redactie zijn toetreden: Ewout Frankema, Tine de Moor (in 2010) en Frank Schipper (begin 2011).

De redactie is nu als volgt samengesteld: Ariadne Schmidt (kernredactie, voorzitter, Universiteit Leiden), Ewout Frankema (kernredactie, Universiteit Utrecht), Astrid Verburg (redactiesecretaris, IISG) Ilja Van Damme (Universiteit Antwerpen), Jeroen Deploige (Universiteit Gent), Jacques van Gerwen (IISG), Patrick Pasture (Katholieke Universiteit Leuven), Frank Schipper (Technische Universiteit Eindhoven/ Universiteit Leiden), Tine de Moor (Universiteit Utrecht) en Anne Winter (Vrije Universiteit Brussel).

Aad Blok, hoofd publicatieafdeling van het IISG treedt voor het tijdschrift op als vertegenwoordiger van het IISG/NEHA.

4. Het bevorderen van debat over de economische en bedrijfsgeschiedenis. Op het moment van aangaan van de samenwerkingsovereenkomst gebeurt dat doordat jaarlijks ten minste een bijeenkomst belegd wordt ten behoeve van de leden/begunstigers van het NEHA en andere belangstellenden in de economische geschiedenis, aan welke bijeenkomst voor de deelnemers thans geen kosten zijn verbonden. Het IISG zal deze traditie voortzetten.

NEHA Studiemiddag

Tijdens de NEHA studiemiddag op 11 juni stond de vraag centraal hoe het is gesteld met de effectiviteit, de omvang en de organisatie van de Nederlandse ontwikkelingshulp. De focus was daarbij gericht op de economisch-historische dimensie van de Nederlandse hulp aan ontwikkelingslanden in Azië en Afrika. Aan de discussie gingen inhoudelijke bijdragen vooraf van Thomas Lindblad (*Ervaringen uit Azië en Afrika: twee case studies*), Marc Dierikx, (*Tussen nota's en noties. Ontwikkeling en praktijk van de Nederlandse hulpverlening in de jaren '60 en '70*), Frans Huijzendveld, (*Politieke cultuur en ontwikkeling in Afrika: neopatrimonialisme en paternalisme*) en Arend-Jan Boekestijn, (*Laten we Nobelprijswinnaars serieus nemen. Hoe kan men in een gesloten samenleving ontwikkeling stimuleren?*).

5. Samenstelling bestuur en Raad van Advies

Het bestuur van de stichting NEHA wordt gevormd door prof. dr J.L. van Zanden, voorzitter (2012), dr E.A.G. van den Bent, secretaris (tweede termijn) (2012) J.A. de Jongh AAG, penningmeester (2013) en prof. dr P.M.M. Klep (2013). Laatstgenoemde trad toe tot het NEHA bestuur. Dit hield verband met de personele unie die tussen de NEHA Stichting en de Stichting Unger- Van Brero-fonds in 2010 tot stand is gekomen. J.A. de Jongh AAG heeft de functie van penningmeester van drs. H.B. van Wijk overgenomen.

Het Stichtingsbestuur wordt bijgestaan door een Raad van Advies. Deze wordt gevormd door dr J. Barendregt (2013), dr P. van Dam (2011), drs T. de Graaf (2011), dr F. de Goey (2014), prof. dr A. Knotter (2013) dr M. Polak (2013). dr M. van Tielhof (2011), drs G. Terpstra (2013) en drs H. van Weeren (2012).

BIJLAGE Overzicht economisch-historische publicaties in 2010

Hans de Beer, 'Physical Stature and Biological Living Standards of Girls and Young Women in the Netherlands, Born between 1815 and 1865', *History of the Family*, vol 15, 60-75.

Reinoud Bosch, 'Objectivity and Plausibility in the Study of Organizations', *Journal of Management Inquiry*, vol 19, no 4, 383-391.

Ulbe Bosma, 'The Discourse on Free Labour and the Forced Cultivation System: the Contradictory Consequences of the Abolition of Slave Trade for Colonial Java 1811-1863', in: M. van der Linden (ed.), *Humanitarian Intervention' and Changing Labor Relations. The Long-term Consequences of the British Act on the Abolition of the Slave Trade (1807)*. Leiden: Brill.

Jacques van Gerwen, 'Familie Henny', in: J. Visser, M. Dicke & A. van der Zouwen (eds), *Nederlandse ondernemers 1850-1950. Gelderland en Utrecht*. Zutphen: Walburg Pers, 98-107.

Jacques van Gerwen, 'Familie Ingenegeren', in: *ibid*, 300-311.

Jacques van Gerwen, 'Gilles Andre de la Porte 1800-1869', in *ibid*, 30-33

Jacques van Gerwen [with F. De Goey], 'Ondernemers in een veranderende samenleving', in: *ibid*, 12-22.

Lex Heerma van Voss [with E. Van Nederveen Meerkerk and E. Hiemstra] (eds), *The Ashgate Companion to the History of Textile Workers, 1650–2000*. Aldershot etc.: Ashgate

Lex Heerma van Voss [with E. Van Nederveen Meerkerk and E. Hiemstra], 'Introduction' in: *ibid.*, 1-16.

Lex Heerma van Voss [with E. van Nederveen Meerkerk and E. Hiemstra], 'The Netherlands', in: *ibid.*, 363-398.

Lex Heerma van Voss, [with E. van Nederveen Meerkerk and E. Hiemstra], 'Covering the World: Some Conclusions to the Project', in *ibid.*, 773-792.

Lex Heerma van Voss, 'Dilemmas of the Welfare State', in: J. Verheul and E. Besamusca (eds), *Discovering the Dutch. On Culture and Society of the Netherlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 45-55.

Lex Heerma van Voss, 'Frits Loeb (1889-1959)', in: J. Visser, M. Dicke and A. van der Zouwen (eds), *Nederlandse Ondernemers 1850-1950. Gelderland en Utrecht*. Zutphen: Walburg Pers

Lex Heerma van Voss, 'Geleide lonen en arbeidsparticipatie: de SER over arbeid', in: J. Dankers *et al* (eds), *SER 1950-2010. Zestig jaar denkwerk voor draagvlak*. Amsterdam: Boom, 101-122.

Lex Heerma van Voss [with E. Van Nederveen Meerkerk], 'Veranderende patronen in de historiografie van textiel. Vijftig jaar Textielhistorisch Bijdragen', *Textielhistorische bijdragen*, vol 50, 13-33.

Lex Heerma van Voss *et al*, 'Sailors in European, Atlantic and Asiatic Waters: National and International Labour Markets, 1600-1850', *Research in Maritime History*, vol 43, 1-26.

Johan Joor, 'Le système continental et sa signification pour le Royaume de Hollande', in: A. Jourdan (ed.), *Louis Bonaparte. Roi de Hollande*. Paris: Nouveau Monde Éditions/Fondation Napoléon, 131-144.

Jaap Kloosterman [with J. Lucassen], *Rebels with a Cause*. Amsterdam: Aksant, 238 pp.

Jaap Kloosterman [with J. Lucassen], *Wereldverbeteraars*. Amsterdam: Aksant, 238 pp.

Jan Kok [with J. van Bavel] (eds), *De levenskracht der bevolking. Sociale en demografische kwesties in de Lage Landen tijdens het interbellum*. Leuven: University Press, 446 pp

Jan Kok [with S. Dormans], 'An Alternative Approach to Large Historical Databases; Exploring Best Practices with Collaboratories', *Historical Methods*, vol 43, no 3, 97-107.

Jan Kok, [Review of: R. Zijdeman, *Status attainment in the Netherlands, 1811-1941. Spatial and temporal variation before and during industrialization*. Proefschrift Universiteit van Utrecht 2010. ICS Dissertation series 164] *Mens en Maatschappij* vol 85, no 3, 318-321.

Jan Lucassen [with J.Kloosterman], *Rebels with a Cause*. Amsterdam: Aksant, 238 pp

Jan Lucassen [with J.Kloosterman], *Wereldverbeteraars*. Amsterdam: Aksant, 238 pp

Jan Lucassen *et al*, 'Sailors in European, Atlantic and Asiatic Waters: National and International Labour Markets, 1600-1850', *Research in Maritime History*, vol 43, 1-26.

Jan Lucassen [with L. Lucassen], 'Sklavenmarkt', in: Friedrich Jaeger *et al* (eds), *Enzyklopädie der Neuzeit*. Gesamtausgabe in 16 Bänden, Stuttgart: Metzler, vol 12, 83-85

Jan Lucassen [with L. Lucassen], 'Sklavenverschleppung', in: *ibid.*, 85-88

Jan Lucassen [with L. Lucassen], 'Soldatenhandel', in: *ibid.*, 167-169.

Jan Lucassen [with L. Lucassen], *The Mobility Transition in Europe Revisited, 1500-1900: Sources and Methods*. Amsterdam: [IISH Research Papers 44], 123 pp.

Elise van Nederveen Meerkerk [with L.Heerma van Voss and E. Hiemstra] (eds), *The Ashgate Companion to the History of Textile Workers, 1650–2000*. Aldershot etc.: Ashgate

Elise van Nederveen Meerkerk [with L. Heerma van Voss and E Hiemstra], 'Introduction' in: *ibid.*, 1-16.

Elise van Nederveen Meerkerk [with L. Heerma van Voss and E.Hiemstra], 'The Netherlands', in: *ibid.*, 363-398.

Elise van Nederveen Meerkerk [with L. Heerma van Voss and E. Hiemstra] 'Covering the World: Some Conclusions to the Project', in: *ibid.*, 773-792.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Covering the World:Textile Workers and Globalization, 1650–2000 Experiences and Results of a Collective Research Project', in: M. van der Linden (ed.), *Labour History Beyond Borders: Concepts and Explorations*, Linz: ITH, 111-138.

Elise van Nederveen Meerkerk *et al*, (eds), *Patronen in beweging. Veranderingen in de Nederlandse textielgeschiedenis, 1960-2010*. Hilversum: Verloren.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Gelopen race of glansrijke doorstart? De effecten van globalisering op de Nederlandse textielindustrie, 1960-2010', in: *ibid.* 73-89.

Elise van Nederveen Meerkerk [with L. Heerma van Voss], 'Veranderende patronen in de historiografie van textiel. Vijftig jaar Textielhistorisch Bijdragen', *Textielhistorische bijdragen*, vol 50, 13-33.

Elise van Nederveen Meerkerk [with D. Van den Heuvel], 'Huishoudens, werk en consumptieveranderingen in vroegmodern Holland', *Holland: Regionaal-historisch tijdschrift*, vol 42, no 2, 102-124.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Market Wage or Discrimination? The Remuneration of Male and Female Wool Spinners in the Seventeenth-century Dutch Republic', *Economic History Review*, vol 63, no 1, 165-186.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Professionalization of Public Service: Civil Servants in Dordrecht, 1575-1795', *Journal of Urban History*, vol 36, no 1, 345-367.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Att klä världen. Textilarbetare och globaliserinng 1650-2000. Erfarenheter och resultat av ett kollektivt forskningsprojekt', *Arbetshistoria*, vol 136, no 4, 33-46.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Geven na de dood. Liefdadige giften en stedelijke geefcultuur in Utrecht en Zwolle, 1600-1800', *Stadsgeschiedenis*, vol 5, no 2, 129-148.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Creatief met het archief. Over het opsporen van economische activiteiten van Leidse vrouwen in de vroegmoderne tijd', *Leids Jaarboekje*, vol 102, 19-40.

Elise van Nederveen Meerkerk, 'Vrije vrouwen? De sociale en economische positie van vrouwen in de Republiek', *Kleio*, vol 51, no 8, 44-49.

Elise van Nederveen Meerkerk, [Review of: De vrouw des huizes. Een cultuurgeschiedenis van de Hollandse huisvrouw], *TSEG*, vol 7, no 3, 91-92.

Ruud Paesie, 'Zeeuwen en de slavenhandel: Een kwantitatieve analyse', *Zeeland. Tijdschrift van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, no. 1, 2-13.

Ruud Paesie, 'De Societeit ter Navigatie op Essequibo en annexe Rivieren': Op- en ondergang van de Zeeuwse rederij', in: M.Ebben, H. den Heijer and J.Schokkenbroek (eds), *Alle streken van het kompas. Maritieme geschiedenis in Nederland*. Zutphen: Walburg Pers, 295-316.

Marina de Regt, 'High in the Hierarchy, Rich in Diversity: Asian Domestic Workers, Their Networks and Employers' Preferences in Yemen', in: Nicole Constable (ed.), *Migrant Workers in Asia: Distant Divides and Intimate Connections*. London: Routledge, (pages still unknown)

Matthias van Rossum, 'Kleurrijke zeelieden: groepsvorming, klasse en interculturele verhoudingen op een mondiale arbeidsmarkt (1890-1945)', *Tijdschrift voor Zeegechiedenis*, vol 29, no 1, 69-76.

Matthias van Rossum, 'Van allegorie tot cartoon: Crises verbeeld', *Historisch Tijdschrift Holland*, vol 42, no 3, 275-287.

Matthias van Rossum *et al*, 'Sailors in European, Atlantic and Asiatic Waters: National and International Labour Markets, 1600-1850', *Research in Maritime History*, vol 43, 1-26.

Matthias van Rossum, 'De Chinezen van Holland: vissers, vreemdelingen en klassenstrijd op de Nederlandse koopvaardij (1890-1940)', *Jaarboek Visserijmuseum*, vol 21, 25-33.

Ariadne Schmidt, 'Generous Provisions or Legitimate Shares? Widows and the Transfer of Property in 17th-century Holland', *The History of the Family*, vol 15, 13-24.

Ariadne Schmidt [with M van der Heijden], 'Women's Work in Public Services in Early Modern Dutch Towns', *Journal of Urban History*, vol 36, no 3, 285-304.

Ariadne Schmidt, 'Vrouwen die de kost verdienen', *Kunstschrift*, vol 6, 14-23.